

Operaprojekt
Agnete og
Havmanden
Hilda Sehested

u r o p f ø r e l s e
2014

Fra idé til projekt

Uropførelse af en 100 årig dansk opera med musik som på sin tid var nyskabende - det er i centrum for denne uropførelse af Hilda Sehesteds opera Agnete og Havmanden.

Hilda Sehested blev i 1858 født på godset Broholm, som siden 2004 har været rammen om de årlige sommerkoncerter med Hilda Sehesteds musik i centrum, i de samme stuer, hvor hun skrev de første af sine mange kompositioner.

Operaen havde tekst af Sophus Michæelis. Den blev i 1914 antaget af Det kgl. Teater, men nåede aldrig at blive opført.

Fortællingen

Motivet til Agnete og Havmanden stammer fra en folkevis, hvor Agnete opgiver sin jordiske tilværelse for at leve sammen med havmanden. Hun bliver hos ham og føder ham 7 sønner, men en dag længes hun efter sit barndomshjem. Hun overtaler havmanden til et kort besøg på jorden; men da hun først er kommet hjem, ønsker hun at blive. Hun trodser derfor havmandens bønner og nægter at vide af både ham og deres børn.

Agnete og Havmanden har inspireret mange kunstnere. H.C. Andersen skrev et digt, som han sammen med Niels W. Gade omarbejdede til et dramaturgisk værk. Malerinden Agnes Slott-Møller har skildret Agnetes møde med moderen. Ved rådhuset i Århus står J. C. Bjergs virile tolkning af mødet mellem Agnete og Havmanden, og i Frederiksholms Kanal finder man Suste Bonnén's gribende fremstilling af Havmanden og børnene, der forgæves venter på Agnete.

Musikken

Ligesom romantikeren Niels W. Gade søgte Hilda Sehested at skabe en national identitet med udgangspunkt i folkevisen. Formmæssigt er hendes musik ofte romantisk; men i det tonale er hun senromantisk, med en meget friere dyrkelse af sammenhængen mellem tonearter og skalatyper. Hun var også inspireret af impressionismen, især af komponisten Debussy.

Formen

Kun omkring en time varer operaen. Bortset fra Agnetes følelsesmæssige højdepunkter udtrykker personerne i operaen sig mere melodisk talende end gennem egentlige arier. Orkestret har en selvstændig rolle, der understøtter stemningen, ofte ved hjælp af kontrapunktiske udtryk.

Operaen er i én akt, med tre scener uden tæppefald. Første scene foregår på landet med havet i baggrunden (Hilda Sehested så den fynske natur for sig). Anden scene foregår på bunden af havet, hvor Agnete nu lever sammen med havmanden, og i tredje scene vender Agnete tilbage til sit barndomshjem. Her slutter operaen, da Agnete dør foran alteret i landsbyens kirke.

Den korte form giver en intensitet omkring det, der skal formidles. To kræfter mødes i musikken: Det lyse og enkle, ofte skildret i et impressionistisk udtryk, og den ulmende angst og tragedie, udtrykt igennem moderne

akkorder. Det hele stræber imod forløsningen, der kommer som højdepunktet, da Agnete til sidst er kommet tilbage til jorden og bliver taget til nåde.

Forberedelserne

Hilda Sehesteds håndskrevne partitur og klaverudtog er renskrevet af Jens Christian Uldall-Hansen, som også har forestået udskrift af partitur, klaverudtog, orkester- og sangstemmer.

Opførelse

Operaen koncertopføres med solister, kor og orkester i samarbejde med den Fynske Opera, professionelle musikere og studerende fra Syddansk Musikkonservatorium og Skuespillerskole under ledelse af Syszen Gerd Kappel.

Opførelserne finder sted i 100 året for operaens antagelse på Det kgl. Teater og som led i Carl Nielsen Fejringen 2014 - 2015 i 150 året for komponistens fødsel.

Opførelserne er planlagt at finde sted i Odense og Sønderborg.

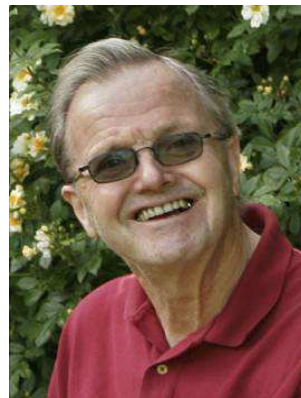
Hilda Sehested Komiteen

Bag operaprojektet står Hilda Sehested komiteen af 2007. I komiteen sidder: Anne Lütken, Broholm Gods; Syszen Kappel, dirigent og musiker; Elisabeth Koch, organist; Jens Christian Uldall-Hansen, civilingeniør; Minna Nielsen, Hesselager, Birgitte Skriver, Svendborg kommune og Eva Østergaard, fløjtenist.

Forside foto: udsnit af Agnes Slott-Møllers maleri *Agnete* (1892).

Hilda Sehested (1858-1936)

Af Jens Østergaard

Hilda Sehested er født på den fynske herregård Broholm som datter af godsejer Frederik Sehested.

Hun voksede op i et kulturelt kreativt og politisk bevidst miljø. Faderen var en fremragende arkæolog, som har indlagt sig blivende fortjeneste gennem sin imponerende forskning, og blandt hendes brødre kan nævnes Hannibal Sehested, som

var en betydningsfuld politiker og virkede som konseilpræsident 1900-01.

Hilda Sehesteds rige musikalske evner blev plejet på fornemste vis. Hun studerede hos den berømte teoretiker Orla Rosenhoff og hos komponisten C.F.E.Horneman, og hendes uddannelse som pianist blev afsluttet med studier i Paris.

Som så mange andre begavede komponister fra samtiden måtte Hilda Sehested opleve at blive stillet i skyggen og med tiden ganske fortrængt fra det officielle musikliv af den altdominerende skikkelse i dansk musik i 1900-tallets begyndelse: Carl Nielsen. Hun tilhørte hans vennekreds og har beskrevet hans kunstneriske særpræg med stor indlevelse. Det er næppe tilfældigt, at Carl Nielsen i et dagbogsnotat fra 1911 skriver følgende: "...Spillede symfonien [Sinfonia Espansiva], som mere forundrede end begejstrede de fleste. Frk: Sehested forstod mig bedst".

Hilda Sehested var en alsidig begavelse. Hun skrev orkestermusik og kammermusik, korværker og sange og – som det uden tvivl betydeligste værk – operaen *Agnete og Havmanden*.

Denne opera blev indleveret til Det Kongelige Teater i 1913 og straks anbefalet til opførelse af teatrets kapelmester Frederik Rung. Det må have været en af Rungs sidste embedshandlinger, han døde kun en måned senere. Kort efter tog hans kapelmesterkollega Carl Nielsen sin afsked, teatret blev ramt af en langvarig økonomisk og kunstnerisk krise, og Første verdenskrig brød ud.

Alle disse omstændigheder var ikke til gunst for Hilda Sehesteds opera, og den nåede aldrig til opførelse.

I vore dage, hvor så mange af den tids danske komponister er ved at blive rehabiliteret, har også Hilda Sehested påkaldt sig fornyet opmærksomhed blandt sangere og musikere. Hun beundres af fagfolk – som i sin tid af Fr. Rung – for sit overlegne musikskab. Hendes eminente melodiske sans understøttes af et rigt varieret kontrapunktisk satsarbejde og en sjælfuld harmonik.

At vække Hilda Sehesteds opera *Agnete og Havmanden* til live efter hundrede års tornerosesøvn vil være en indlysende retfærdighedshandling.

Som musikhistoriker kan jeg på det varmeste anbefale, at der sikres Hilda Sehested-komiteen midler til at gennemføre dette smukke og ambitiøse projekt.

Hilda Sehested er en umådeligt fascinerende og endnu alt for overset skikkelse i historien om dansk musik.

En række af hendes værker er de senere år kommet til opførelse, men jeg synes, det er nærmest en sensation, at der ligger en uopført opera af hende.

Det vil være af meget stor betydning at realisere det projekt, som Hilda Sehested

komiteén har fremlagt for 2 koncertopførelser af værket.

Jeg kan derfor kun på det varmeste anbefale, at dette projekt vil modtage den økonomiske støtte, der muliggør dets gennemførelse.

Michael Schönwandt, dirigent

The Swiss based Frauen MusikForum FMF, a non-profit organization for the promotion of the works by women composers, has for a long time been interested in the remarkable Danish composer Hilda Sehested and tried to raise the interest for her music. A special issue of the FMF bulletin was thus dedicated to Hilda Sehested in October 2010.

It is with great enthusiasm we look forward to the first original performance of her sleeping opera: *Agnete og Havmanden*.

Daniel Lienhard (Basel), Hornplayer, Member of the Berne Symphony Orchestra and Board member of FMF

Jeg har gennem mere end 20 år beskæftiget mig indgående med kvindelige komponister og skrev magisterspeciale om Emma Hartmann, hvis romancer jævnligt bliver spillet i DR. Noget lignende gælder Hilda Sehested, der blandt andet har komponeret en meget betydelig klaversonate, der

har fået megen ros i den udenlandske presse. Det må forudses, at en opførelse af Hilda Sehesteds opera *Agnete og Havmanden* i endnu højere grad vil vække interesse, fordi det er den første opera i Danmark af en kvindelig komponist. Jeg kan give ildsjælene bag opførelsesprojektet af *Agnete og Havmanden* min bedste anbefaling.

Lisbeth Ahlgren Jensen, Seniorforsker, mag. art.

Jeg har haft lejlighed til at Kigge Hilda Sehesteds opera "Agnete og Havmanden" efter i sømmene.

Det forekommer mig at være et kompetent partitur, med en naturlig melodisk åre hos sin komponist. Der er også en fin idérigdom i instrumentationen, og den vokale behandling er dygtigt udført.

Det bør helt klart anbefales at lade dette værk komme til opførelse så man kan bedømme det på et fornuftigt grundlag.

Hermed gives en varm anbefaling.

Bo Holten, komponist og dirigent

Støttetilsagn

Opførelsen af operaen forudsætter sponsorstøtte fra mange sider. Indtil videre er opnået støttetilsagn fra Kulturministeriet under kulturaftalerne med Kulturregion Fyn og Kulturregion Sønderjylland, Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsens legat, Weyse Fonden, Danmarks Nationalbanks Jubilæumsfond af 1968, den Faberske Fond, 15. Juni Fonden, Det Obelske Familiefond, Region SydDanmarks Kulturfond, Sønderborg og Odense kommuner, overretssagfører L. Zeuthens Mindelegat og Aage og Johanne Louis-Hansens Fond.

Fra partitur til noder

Om tilblivelsen af renskriften af partituret til Agnete og Havmanden

Af Jens Chr. Uldall-Hansen

I sommeren 2005 havde jeg netop færdiggjort renskriften af Nancy Dalbergs symfoni, da Sysen Kappel spurgte, om jeg ikke også kunne renskrive Hilda Sehesteds opera "Agnete og Havmanden". Det var en stor opgave, men det var også stort at være med til at give denne musik, der havde ligget

og samlet støv i 92 år, luft under vingerne. Vi blev derfor hurtigt enige om at operaen skulle præsenteres for et større publikum.

Arbejdet begyndte hurtigt at tage form: Først blev mellemspillet færdigt, så fulgte resten af anden del og til sidst første del, og i starten af 2008 var hele partituret renskrevet og gennem første korrektur. Det var derfor muligt at have mellemspillet med til det årlige orkesterstævne i Askov, arrangeret af Dansk Amatørorkester Samvirke. Sommeren inden præsenterede vi Agnetes sange ved den årlige sommerkoncert på Broholm Gods og partitur og stemmer blev gennemprøvet med et fuldt besat orkester i januar 2010.

Til prøvearbejdet med vokalisterne behøvede vi et klaverudtog af partituret. Vi stod derfor overfor et stort arbejde og måtte have hjælp. Men heldet kom os til undsætning: I et skab på Broholm Gods fandt vi komponistens eget håndskrevne klaverudtog.

Det har været en stor hjælp under renskriften, at Hilda Sehesteds håndskrift er letlæselig, og kun få steder har der været alvorlig tvivl om tekst og noder. De fejl, der var, kunne let registreres i noter og rettes.

Det har været fantastisk at lære operaen at kende gennem dette arbejde, og jeg håber mange tilhørere fremover kommer til at kunne dele denne glæde med mig.

Hilda Sehesteds musik er centrum for sommerkoncerterne på Broholm. Mange har støttet koncerterne: Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsens Legat · Dansk Artistforbund · Solistforeningen af 1921 · Svendborg Kommune · Dansk Musikerforbund · Overretssagfører L. Zeuthens Mindelegat · Pianoteket · 15. Juni Fonden · den Faberske Fond

Uddrag af interview i "Vort Land"

Foranlediget af rygter om, at Det Kgl. Teater havde antaget Agnete og Havmanden til opførelse

Igaar hørte vi, at Stiftsdame, Frøken Hilda Sehested havde faaet en Opera antaget paa det kongelige Teater, og vi søgte da straks Frøkenen for at høre noget nærmere.

"Har jeg faaet en Opera antaget paa det kongelige Teater," smiler Frøkenen og folder sine Hænder som i en stor Forbavselse. "Saa véd De da mere end jeg. For resten kan det jo være. Min enakts Opera "Agnete og Havmanden" blev i Oktober indleveret og fik en gunstig Censur af afdøde Rung. Men hidtil har jeg intet videre hørt; der er maaske saa meget, der netop nu beskæftiger dem deroppe - -

...Jeg talte med Sophus Michæelis om Ideen. Kunde jeg henvende mig til nogen Digter, der er mere dansk? Han forstod mig straks og har skrevet en yndefuld poetisk Tekst, ja, jeg er tilbøjeligt til at sige,

at han har skabt en Mængde af Musikken med.

.... Da jeg, netop for et Aar siden, var beskæftiget med at komponere, blev det mig en Nydelse, som jeg aldrig glemmer, hvordan Udfaldet paa Scenen end kan blive. Jeg har været som i en Rus, saa glad, saa borte fra alle Sorger.

.... Forhaabentlig vil min Musik blive forstaaet af alle. Jeg har ikke valgt "Folketonen", som De kender, ikke saadan direkte, men jeg har søgt at lægge Nutidens Sprog, dens danske Klangfarve, bag det altsammen.

Tror De, det er antaget? - "Vi har hørt det." "Naa ja, saa faar jeg være taalmodig lidt endnu. Men De forstaar jo nok, at jeg længes efter et Svar." Vi forstaar det, og vi synes, at rette Vedkommende snart burde give Frøken Sehested det: Ja eller Nej.

Serviteur Vort Land 4. marts 1914